

ΟΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

Τά μουσεία αποτελούν τόν καθρέφτη τῆς κοινωνίας, χάριν τῆς ὁποίας ὑπάρχουν καί τίν ὁποία ὀφείλουν νά ὑπηρετοῦν. Στή σύγχρονη ἐποχή τά μουσεία ἔρχονται ἀντιμέτωπα μέ ποικίλες εὐκαιρίες ἀλλά καί προκλήσεις καί δυσκολίες, καθὼς καί ποικίλους περιορισμούς σέ ἓνα πλαίσιό πού γίνεται ὀλοένα καί πιά πολυσχιδές καί ἀσαφές, σέ ἓνα πλαίσιό ψηφιοεπικοινωνιακά παγκόσμιο. Ὑπό αὐτές τίς προϋποθέσεις, γιά νά πραγματώσουν τό ὄραμα καί τίν ἀποστολή τους εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀλλάξουν διαρκῶς καί νά προσαρμόζονται στή νέα πραγματικότητα τῆς κυριαρχίας τῶν νέων τεχνολογιῶν, τοῦ ψηφιακοῦ πολιτισμοῦ, τῆς 4ης Βιομηχανικῆς Ἐπανάστασης, ὅπως χαρακτηριστικά ἀποκαλεῖται.

Ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι τά μουσεία στίς μέρες μας καθίστανται τό ἐπίκεντρο πολλῶν καί διαφορετικῶν κοινωνικῶν δικτύων, κάτι τό ὁποῖο συμβάλλει στήν προσέλκυση ἑνός νέου κοινοῦ, κυρίως νεότερης ἡλικίας, πού μπορεῖ νά προσεγγίσει τίν πολιτιστική κληρονομιά μέ τόν δικό του οἰκεῖο τρόπο. Ἄλλωστε, δέν μποροῦμε νά παραβλέψουμε πῶς στήν ἐποχή μας ἀπαιτοῦνται νέες προσεγγίσεις γιά τί διάδοση τῆς μουσειακῆς ἐμπειρίας, πού θά τίν καταστήσουν προσιτή καί εὐχάριστη σέ ὅλες τίς κατηγορίες κοινοῦ.

Ἡ σχέση μουσείου καί διαδικτύου εἶναι μιὰ σχέση εὐθύνης πού ἀνοίγει σημαντικές προοπτικές. Τό διαδίκτυο προσφέρει ἄμεση πληροφόρηση, ὥστε μέ μιὰ σωστά σχεδιασμένη ἐπικοινωνιακή πολιτική νά μπορεῖ τό μουσεῖο νά καθιστᾷ τά ἀκροατήριά του συμμετόχους καί συνδιαμορφωτές τῶν δράσεων πού ὀργανώνει.

Περὶσσότερο ἀπό ποτέ, ἡ ψηφιακὴ τεχνολογία διαμορφώνει τί μουσειακὴ λειτουργία καί ἐμπειρία σέ ὅλες ἐκεῖνες τίς διαστάσεις πού συνθέτουν ἕξ ὀρι-



σιού και στην πράξη την έννοια του μουσείου: τόν χώρο και την υποδομή, τις συλλογές του, τούς επαγγελματίες που εργάζονται σε αυτό και βέβαια, πρωτίστως, τούς επισκέπτες, αυτούς δηλαδή στους οποίους απευθύνεται τελικά.

Ής τά εξετάσουμε αναλυτικά. Ο χώρος του μουσείου, μέσα στον οποίο φυλάσσονται και εκτίθενται οί συλλογές, επεκτείνεται με την ψηφιακή τεχνολογία σε άλλες διαστάσεις του χωροχρόνου. Αίρονται οί περιορισμοί του φυσικού χώρου, καθώς μπορούν να παρουσιαστούν και αντικείμενα που φυλάσσονται στις αποθήκες ή που δέν βρίσκονται στον ίδιο φυσικό χώρο. Έτσι, δέν υφίστανται πλέον περιορισμοί στην πρόσβαση μουσειακών χώρων, τούς οποίους μέχρι πρό τινος δέν μπορούσαμε να προσεγγίσουμε λόγω απόστασης ή όποιας άλλης δυσκολίας. Ένα τοπικό μουσείο, μέσω του διαδικτύου, ξεπερνά τό χωρικό του πλαίσιο και ανοίγεται στον κόσμο.

Όσον αφορά στά αντικείμενα, αυτά φυλάσσονται, συντηρούνται, και μελετώνται στά μουσεια, τις περισσότερες φορές αποπλαισιωμένα από τό περιβάλλον τους. Μέσω τής τεχνολογίας τά αντικείμενα γίνονται ήύλα, προσομοιώνονται, μπορεί να ένταχτούν έστω και ψηφιακά στην αρχική τους θέση για να κατανοήσουν ό επισκέπτης και ό έρευνητής τί χρήση τους, για να τά έρμηνεύσει.

Στην εποχή τής ψηφιακής αναπαράστασης τό αντικείμενο έπαιξάνεται με πληροφορία, αναδεικνύονται πολλαπλές έρμηνείες, γίνεται διαδραστικό, μπορεί να συντεθεί, να αποσυντεθεί ή να κατασκευαστεί από τόν επισκέπτη.

Έπιπλέον, οί ψηφιοποιημένες συλλογές που προβάλλονται διαδικτυακά γίνονται κτῆμα όλων μας. Τό κοινό έχει τί δυνατότητα να συμβάλει στην τεκμηρίωσή τους, εμπλουτίζοντάς την με γραπτές και προφορικές μαρτυρίες. Νά βοηθήσει, δηλαδή, γενικότερα στή μελέτη τών μουσειακών συλλογών.



Μιά περιοδική έκθεση, πού προβάλλεται στό διαδίκτυο, μπορεί νά κινήσει τό ένδιαφέρον πολλών κατηγοριών κοινού. Έπίσης, διαδραστικά έκπαιδευτικά παιχνίδια καί άλλο ύλικό έχουν τή δύναμη νά μεταδώσουν ευχάριστα τή γνώση καί νά προσελκύσουν τούς μαθητές, γιατί μιλοῦν τή δική τους γλώσσα. Καί οί μαθητές, ὡς γνωστόν, εἶναι οί δυνητικοί μελλοντικοί ἐπισκέπτες τῶν μουσείων.

Σχετικά μέ τούς ἐπαγγελματίες τῶν μουσείων (ἐπιμελητές, συντηρητές, μουσειολόγους κ.ἄ.) πλέον εἶναι ἀναγκαῖο, περισσότερο ἀπό ποτέ, νά συνεργαστοῦν διεπιστημονικά, νά βροῦν κοινούς κώδικες γιά νά σχεδιάσουν μιά ψηφιακή παραγωγή πού εἶναι ἀπαραίτητη προκειμένου γιά τή διάχυση ἢ τήν παραγωγή ἑνός πολιτισμικοῦ ἀγαθοῦ ἢ μιάς ὑπηρεσίας.

Ἡ μεγαλύτερη, ὥστόσο, ἐπίδραση τῆς τεχνολογίας ἔγκειται στήν ἐμπειρία τῆς ἐπίσκεψης. Ἐδῶ ἡ ψηφιακή τεχνολογία λειτουργεῖ ὡς διαμεσολαβητής προκειμένου νά βιώσει ἕνας ἐπισκέπτης τή μουσειακή ἐμπειρία. Μιά τέτοιου εἴδους διαμεσολάβηση πλέον τήν ἀποζητοῦν πολλοί ἐπισκέπτες, γιά νά μποροῦν νά διατηρήσουν τή σύνδεση μέ τήν ἐκτός μουσείου ζωή τους ἢ νά πάρουν ἕνα κομμάτι τῆς ἐμπειρίας τοῦ μουσείου μαζί τους. Παράλληλα, οί νέες τεχνολογίες μποροῦν νά διασώσουν καί νά διαδώσουν μιά «αὔλη» μουσειακή ἐμπειρία, μιά ξενάγηση, μιά παράσταση, μιά ἐκπαιδευτική δράση. Ὅσο γιά τά «εἰκονικά» μουσεῖα, αὐτά ὄντως δημιουργοῦν μιά νέα πραγματικότητα.

Τά τελευταῖα χρόνια, παράλληλα μέ τήν ἔννοια τοῦ μουσείου πού εἶναι παραδοσιακά γνωστή σέ ὅλους, παρατηρεῖται μιά στροφή σέ ἕνα διαφορετικό εἶδος μουσείου, πού «ἀγκαλιάζει» τήν καινοτομία καί τήν τεχνολογία.

Μουσεία διεθνῶς χρησιμοποιοῦν ὑψηλῆς τεχνολογίας ἐκθέματα καί ἐκτός

από ρομπότ στους χώρους τους μπορεί κανείς να αλληλεπιδράσει με εφαρμογές τόσο έπαιξημένης πραγματικότητας (AR) όσο και εικονικής πραγματικότητας (VR). Μεγάλα μουσεία στον κόσμο πλέον αξιοποιούν και τίν τεχνητή νοημοσύνη (AI- Artificial Intelligence), δημιουργώντας έτσι στους επισκέπτες πρωτόγνωρες εμπειρίες. Ένδεικτικά, η δημιουργία ενός φωτορεαλιστικού ψηφιακού περιβάλλοντος ή η επαφή με ανθρωποειδή με τεχνητή νοημοσύνη ή τó να ζωντανεύουν με σουρεαλιστικές εικόνες προσωπικές εμπειρίες τών επισκεπτών όπως π.χ. ένα πρόσφατο όνειρό τους, ανήκουν πλέον στίς σύγχρονες πρακτικές τους.

Η τελευταία εξέλιξη είναι η λειτουργία του πρώτου Μουσείου Τέχνης Τεχνητής Νοημοσύνης στον κόσμο, του DATALAND στό Λός Άντζελες πού θά εγκαινιαστεί τό 2025.

Τό μελλοντικό Μουσείο θά αποτελείται από ένα «ψηφιακό οικοσύστημα αφιερωμένο στην οπτικοποίηση δεδομένων και στή δημιουργικότητα πού βασίζεται στην Τεχνητή Νοημοσύνη. Τό DATALAND θά καλωσορίζει επισκέπτες με απaráμιλλες εμπειρίες χρησιμοποιώντας τί μηχανική μάθηση και τίς πío πρόσφατες τεχνολογίες οπτικοποίησης σέ κλίμακα και ποιότητα πού δέν έχει μέχρι τώρα επιτευχθεί... Στην επίδιωξη τής αποστολής του, τό DATALAND συνδυάζει διαδικτυακές πλατφόρμες πρόσβασης και μάθησης, λειτουργεί ως δημόσιος χώρος αποθήκευσης για μεγάλης κλίμακας σύνολα δεδομένων με επίκεντρο τί φύση και θά δημιουργήσει μιά ολοκληρωμένη συλλογή τέχνης Τεχνητής Νοημοσύνης», αναφέρεται σέ ανακοίνωση του Refik Anadol, του πρωτοπόρου τής τέχνης με Τεχνητή Νοημοσύνη.

Καθώς λοιπόν τά μουσεία εξακολουθούν να προσαρμοζονται σέ ένα αναπτυσσόμενο τοπίο ψηφιακής τέχνης, η τεχνητή νοημοσύνη (AI) θεωρείται πιά ένα κορυφαίο ανταγωνιστικό εργαλείο ανάδειξης και προώθησης τών εκθέσεων και συλλογών τους αλλά και διαμόρφωσης μιάς μοναδικής μουσειακής εμπειρίας για τούς επισκέπτες τους. Και τό ερώτημα προκύπτει άβιαστα. Άραγε, σέ ποίο βαθμό η Τεχνητή Νοημοσύνη θά συνεχίζει να μās εκπλήσσει και, τελικά, πού θά μās óδηγήσει; Μήπως σέ μιά μετά-ανθρώπινη εποχή; Η άπάντηση είναι κοντά.